

مبانی

سازمان و مدیریت

خلاصه‌ای از مباحث سازمان و مدیریت

قابل استفاده برای دانشجویان، مدیران، کارکنان ادارات و سازمان‌ها

مصطفی امامی

(مدرس دانشگاه رازی کرمانشاه)

کامران نظری

(عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور)

باهمکاری دکتر حمیدرضا حسن زاده

(عضو هیئت علمی دانشگاه تهران و لیورپول انگلستان)

سرشناسه: امامی، مصطفی، ۱۳۶۲

عنوان و نام پدیدآور: مبانی سازمان و مدیریت / مصطفی امامی، کامران نظری، با همکاری حمیدرضا حسن‌زاده.

مشخصات نشر: تهران: سخنوران، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۱۷۰ ص

شابک: ۵-۵۰-۶۱۵۰-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: مدیریت--سازمان

شناسه افزوده: حسن‌زاده، حمیدرضا، ۱۳۵۱- نظری، کامران، ۱۳۵۳

رده‌بندی کنگره: ۷۴۵ / ۳۷HD / ف ۷۶۵ ۱۳۹۰

رده‌بندی دیویی: ۶۵۸

شماره کتابشناسی ملی: ۲۴۳۵۶۶۶

انتشارات سخنوران

تلفن: ۶۶۴۷۶۳۰۶ - ۰۹۱۲۴۰۵۵۳۱۱ - ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳

پست الکترونیکی: sokhanvaran_pub@yahoo.com

مبانی سازمان و مدیریت

مؤلفان: مصطفی امامی، کامران نظری، حمیدرضا حسن‌زاده

ناظر فنی: مهدی محمودی

ناشر: سخنوران

طرح جلد: احمد شهبازی

چاپ، لیتوگرافی و صحافی: فرسیما

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۷۶۳۰۶

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

مقدمه	۹
-------	---

فصل اول

کلیات سازمان و مدیریت

مقدمه	۱۲
سازمان چیست؟	۱۲
مدیریت چیست؟	۱۴
تعریف مدیریت	۱۴
چرا باید به مطالعه مدیریت پرداخت؟	۱۶
مدیریت به منزله علم، هنر و حرفه	۱۷
انواع مدیران	۱۸
تقسیم‌بندی در قالب سلسله مراتب سازمانی	۱۸
تقسیم‌بندی در قالب ماهیت تخصصی	۱۹
وظایف مدیریت	۲۰
مهارت‌های مدیریتی	۲۱
مهارت	۲۱
تفاوت بین مدیر موفق و مؤثر	۲۴
الگوهای رفتاری مدیران	۲۴
نقش‌های مدیریتی آدیزس	۲۷
سازمان و محیط	۲۸

فصل دوم

نگاهی گذرا به مکاتب و نظریه‌های مدیریت

۳۰.....	مکاتب مدیریت
۳۵.....	انواع مکاتب (تقسیم‌بندی جامع)
۳۶.....	مکتب کلاسیک
۳۶.....	نظریه مدیریت علمی
۳۷.....	مطالعات زمان و حرکت
۳۷.....	سرپرستی تخصصی
۳۷.....	انگیزه‌های فردی
۳۹.....	نظریه مدیریت اداری (تئوری فرایندی)
۴۰.....	اصول چهارده گانه مدیریت هنری فایول (رضائیان، ۱۳۸۰)
۴۳.....	نظریه مدیریت بوروکراتیک
۴۶.....	ارزیابی نظریه‌های سنتی یا کلاسیک
۴۷.....	نهضت روابط انسانی (نظریه‌های نئوکلاسیک)
۴۸.....	نگرش رفتاری
۴۸.....	مفروضات تئوری نئو کلاسیک / رفتاری / روابط انسانی
۴۹.....	مدیریت کمی
۴۹.....	۱. علم مدیریت
۴۹.....	۲. مدیریت عملیاتی
۴۹.....	۳. سیستم‌های اطلاعاتی مدیریت
۴۹.....	مکتب نوین
۵۰.....	۱. تئوری سیستم
۵۲.....	تئوری عمومی سیستم‌ها
۵۴.....	دیدگاه چستر بارنارد
۵۴.....	تفاوت دیدگاه سیستمی با مکاتب کلاسیک و نئوکلاسیک
۵۵.....	۲. نظریه اقتضایی
۵۹.....	نظریات جدید
۵۹.....	الف. تئوری آشوب
۶۲.....	ب. تئوری یادگیری سازمانی
۶۳.....	رهافت بعدی در تبیین مکتب سیستمی و اقتضایی
۶۳.....	تئوری Z (ویلیام اوچی)
۶۴.....	کمال سازمانی

۶۵.....	نظریه فرانو گرایی.....
۶۵.....	نظریه مراحل رشد سازمانی.....

فصل سوم

برنامه‌ریزی

۶۸.....	مقدمه.....
۶۸.....	تعریف برنامه‌ریزی.....
۶۸.....	هدف‌های برنامه‌ریزی.....
۶۹.....	انواع برنامه‌ها.....
۷۰.....	رهیافت‌های برنامه‌ریزی.....
۷۲.....	دامهای برنامه‌ریزی.....
۷۳.....	سلسله مراتب برنامه‌ها.....
۷۴.....	فنون برنامه‌ریزی.....
۷۴.....	تکنیک بازنگری ارزیابی برنامه / فن ارزشیابی و بازنگری برنامه.....
۷۴.....	برنامه‌های استراتژیک یا راهبردی.....
۷۵.....	مدل‌های برنامه‌ریزی استراتژیک.....
۷۵.....	مدل "7S" مکینزی.....
۷۶.....	مدل SWOT.....
۷۶.....	مدل انطباقی.....
۷۷.....	ارتباط بین سطوح استراتژی و مدل‌های استراتژی.....
۷۷.....	۱. مدل‌های مناسب برای سطح کل سازمان.....
۷۹.....	۲. سطح وظیفه‌ای یا عملیاتی.....
۷۹.....	مدیریت زمان.....
۷۹.....	مراحل مدیریت بهینه زمان.....

فصل چهارم

تصمیم‌گیری

۸۲.....	مقدمه.....
۸۳.....	تعریف تصمیم‌گیری.....
۸۳.....	سطوح تصمیم‌گیری.....
۸۴.....	درجه سختی تصمیم‌گیری.....

۸۵.....	انواع تصمیم‌گیری بر مبنای اطلاعات موجود:
۸۶.....	زمان و تصمیم‌گیری.....
۸۷.....	گام‌های تصمیم.....
۸۹.....	فرآیندهای تصمیم‌گیری.....
۹۲.....	آفات تصمیم‌گیری.....
۹۳.....	تصمیم‌گیری شهودی.....

فصل پنجم

سازماندهی

۹۸.....	مقدمه.....
۹۸.....	ساختار سازمانی.....
۹۹.....	تقسیم کار.....
۱۰۰.....	سطوح سازمانی.....
۱۰۱.....	نمودار سازمانی.....
۱۰۲.....	تفاوت صف و ستاد.....
۱۰۳.....	عوامل اقتضایی در طراحی ساختار سازمانی.....
۱۰۵.....	مبانی سازماندهی یا روش‌های سازماندهی.....
۱۰۶.....	- روش‌های سازماندهی در نگرش سستی.....
۱۰۹.....	- روش‌های سازماندهی در نگرش پویا یا الگوهای ترکیبی.....
۱۱۲.....	- روش‌های جدید سازماندهی.....
۱۱۴.....	روندهای جدید در سازماندهی.....

فصل پنجم

هدایت

۱۱۸.....	مقدمه.....
۱۱۸.....	انگیزش.....
۱۱۸.....	اهمیت انگیزش.....
۱۱۹.....	چهارچوب انگیزش.....
۱۲۰.....	نخستین نظریه‌های انگیزش.....
۱۲۰.....	نظریه سلسله مراتب نیازها.....
۱۲۳.....	نظری X و نظری Y.....

۱۲۳.....	نظریه انگیزش - بهداشت فردریک هرزبرگ
۱۲۵.....	تئوری‌های نوین انگیزش
۱۲۵.....	تئوری مبتنی بر نیازهای سه گانه مک کللند
۱۲۵.....	نظریه هدفگذاری
۱۲۶.....	تئوری تقریب رفتار
۱۲۶.....	نظریه برابری
۱۲۷.....	نظریه انتظار
۱۲۷.....	ارتباطات
۱۲۸.....	ارکان اصلی فرایند ارتباطات
۱۲۹.....	نقش ارتباطات
۱۳۰.....	انواع ارتباطات
۱۳۲.....	انتخاب مسیر یا کانال ارتباط
۱۳۴.....	ضرورت برقراری ارتباط در مدیریت
۱۳۵.....	نکات کاربردی برای مدیران
۱۳۵.....	تعریف رهبری
۱۳۶.....	نظریه‌های رهبری
۱۳۶.....	الف. نظریه‌های خصوصیات فردی رهبری
۱۳۷.....	ب. نظریه‌های رفتار رهبری
۱۳۸.....	سیستم‌های مدیریت لیکرت
۱۴۱.....	تحقیقات رهبری دانشگاه‌های ایالت اوهایو
۱۴۱.....	تحقیقات رهبری دانشگاه میشیگان
۱۴۲.....	شبکه مدیریت
۱۴۳.....	ج. نگرش موقعیتی و اقتضایی
۱۴۴.....	نظریه مسیر - هدف
۱۴۵.....	تئوری موقعیتی هرسی بلانچارد (تئوری سیکل زندگی)

فصل ششم

نظارت و کنترل

۱۴۸.....	مقدمه
۱۴۹.....	نکات مهم در کنترل
۱۴۹.....	خصوصیات سیستم‌های کنترلی کارآمد
۱۵۰.....	چه چیزهایی را باید کنترل کرد

۱۵۱	ویژگی های اطلاعات مفید
۱۵۱	مزایای استفاده از اطلاعات اثربخش
۱۵۱	ابزارهای کنترل

فصل هفتم

خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی

۱۵۴	مقدمه
۱۵۴	تعریف خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی
۱۵۵	موانع خلاقیت
۱۵۶	نقش های نوآوری در سازمان
۱۵۶	موانع نوآوری در سازمان
۱۵۷	فنون خلاقیت و نوآوری
۱۵۷	روش اول: هم اندیشی مستقیم (هم اندیشی مغزی) طوفان مغزی
۱۵۸	روش دوم: روش ارتباط اجباری
۱۵۸	روش سوم: روش مورفولوژیکی یا ریخت شناسانه
۱۵۸	روش چهارم: روش هم اندیشی غیر مستقیم یا گردش تخیلی
۱۵۸	روش پنجم: روش ۶-۳-۵ یا گروه اسمی یا گروه کاغذی
۱۵۹	روش ششم: الگو برداری از طبیعت
۱۵۹	روش هفتم: تفکر موازی
۱۵۹	روش هشتم: هم اندیشی رقابتی مستقیم
۱۶۰	روش نهم: روش دلفی یا سیستم خبرگی
۱۶۰	کارآفرینی
۱۶۷	منابع و مآخذ

«پیروزی آن است که در خلوت بدون آن که خود را فریب دهید دست خود را رو کرده و ببینید چه بوده و چه کرده اید»

مقدمه

افراد بسیاری هر روزه پس از خروج از خانه به زندگی سازمانی روی می آورند تا بیش از نیمی از اوقات بیداری خود را در سازمان ها صرف کنند. زندگی افراد دیگری نیز که در سازمان ها کار نمی کنند، از وجود سازمان ها تأثیر می پذیرد و آثار نفوذ سازمان ها در جوامع مدرن پیوسته در حال افزایش است.

زندگی اجتماعی بشر مستلزم تشکیل سازمان های گوناگون است و سازمان های مختلف که در زمینه های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و مذهبی فعالیت دارند کلیه فعالیت های بشری را تحت تأثیر قرار می دهند. بنابراین آشنایی با دانشی که مبنای تشکیل سازمان ها است و آگاهی نسبت به چگونگی اداره سازمان ها برای کلیه افراد جامعه، به علت عضویت در سازمان های مختلف و ارتباط مداوم با آنها، از ضروریات جهان امروز است.

رواج و گسترش سازمان ها در عصر حاضر به گونه ای است که به جای این که بگوییم در عصر فضا، اطلاعات، فراصنعتی، اینترنت یا در عصر ماهواره زندگی می کنیم، بهتر است بگوییم در عصر سازمان ها به سر می بریم. جامعه امروزی ما به یک جامعه سازمانی تبدیل شده است، به طوری که جامعه بدون سازمان غیر قابل تصور است (قلی پور، ۱۳۸۵).

دانشجویان، در هر رشته ای که تحصیل کنند، بعد از فراغت از تحصیل برای بهره گیری از آموخته های خود، باید به سازمانی بپیوندند و در مشاغل گوناگون به خدمت بپردازند. بنابراین، شناخت آگاهانه سازمان و آشنایی با ماهیت مدیر و وظایف او به آنان کمک می کند که با کارایی و اثربخشی بیشتری خدمت کنند.

با توجه به اهمیت و نقش سازمان ها و مدیریت آنها در قرن بیست و یکم، این کتاب در هشت فصل تنظیم شده است که مباحث هر یک از فصول در عین استقلال، با یکدیگر

مرتبط‌اند. تعریف سازمان و مدیریت و بررسی تمامی جنبه‌های آن در فصل اول ارایه شده است، در فصل دوم نگاهی گذارا به مکاتب و نظریه‌های مدیریت انداخته شده است، فصل سوم به برنامه‌ریزی و انواع آن، فصل چهارم به تصمیم‌گیری و مباحث مرتبط به آن، فصل پنجم به سازماندهی، فصل ششم به هدایت و تقسیم‌بندی‌های آن، فصل هفتم به کنترل و اهداف آن و نهایتاً فصل هشتم به خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی پرداخته شده است.

هرچند که حداکثر تلاش خود را برای عرضه کتابی جامع، خلاصه و کامل به کار بستیم، ولی مطمئناً دستاوردش عاری از نقص و کاستی نمی‌باشد. از این رو مشتاقانه منتظر ارایه پیشنهادات و نقدهای علمی صاحب‌نظران و خوانندگان گرامی می‌باشیم، تا انشاء الله در چاپ‌های بعدی اثری کم نقص را عرضه نمائیم.

در انتها و ابتدا، دالای خردآفرین و دادار آسمان‌ها و زمین را درود بی‌پایان و سپاس فراوان باد که فرصتی بخشید و یاری فرمود این اثر را به علاقه‌مندان به حوزه سازمان و مدیریت تقدیم داریم. در عین حالی که می‌دانیم که این کوشش ما در برابر عظمت و علو وظیفه‌ای که به عهده داشتیم، ناچیز است. ولی این اثر فرین جلوه شوق حضرت حق بوده و دور از تعصب است. امید است مورد استفاده قرار گیرد.

مصطفی امامی - کامران نظری

حمیدرضا حسن زاده